

Duomenys kaupiami Juridinių asmenų registre, kodas 300099149 Polocko g. 43C, LT-01205 Vilnius www.advokatura.lt
Tel. +370 5 262 4546 El. p. la@advokatura.lt a.s. SEB bankas LT877044060001030612

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai
El. paštu: rastine@tm.lt; jurate.cerniauskiene@tm.lt

2026-04-28 | Nr. 231

DĖL TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ Nr. 25-19621(2), Nr. 25-19615(2), Nr. 25-19616(2), Nr. 25-19618(2), Nr. 25-19619(2), Nr. 26-5293, Nr. 26-5294, Nr. 26-5295 PAKETO

Lietuvos advokatūra, susipažinusi su Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pateiktu teisės aktų projektų Nr. 25-19621(2), Nr. 25-19615(2), Nr. 25-19616(2), Nr. 25-19618(2), Nr. 25-19619(2), Nr. 26-5293, Nr. 26-5294, Nr. 26-5295 paketu, teikia pastabas.

Dėl Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo projekto

Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo (toliau – IAGNTĮ) pakeitimo projektu, IAGNTĮ 22 straipsnio 2 dalyje, siūloma įtvirtinti trumpesnį (10 darbo dienų) terminą skundams pateikti. Lietuvos advokatūra nepritaria tokiam siūlomam įtvirtinti terminui, kadangi sutrumpinus terminą, ženkliai sumažėtų reali asmens teisė apginti savo teisėtus interesus, t. y. sutrumpinus apskundimo terminą nuo 1 mėnesio iki 10 darbo dienų, nukentėtų sprendimų dėl bylų nutraukimo kontrolė, o taip pat ir asmenų galimybė ginti savo pažeistus interesus. Manytina, kad bylos nutraukimo pagrindų įvertinimui, tokių kaip, ar ginčas tikrai nepriskirtinas Lietuvos administracinių ginčų komisijos (toliau – LAGK) kompetencijai, ar egzistuoja tas pats dalykas, pagrindas ir šalys, ar terminas tikrai praleistas ir yra pagrindas jį atnaujinti ir (ar) kt., gali prireikti ilgesnio termino, todėl 10 darbo dienų terminas vertintinas kaip nepagrįstai per trumpas, per kurį asmuo gali nespėti gauti teisinės konsultacijos ir (ar) parengti tinkamo skundo. Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, nepritartina IAGNTĮ pakeitimo projektui, kuriuo IAGNTĮ 22 straipsnio 2 dalyje siūloma įtvirtinti (10 darbo dienų) administracinio sprendimo apskundimo terminą, todėl siūlytina šiuo metu IAGNTĮ 22 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto vieno mėnesio apskundimo termino nekeisti projektu siūlomais pakeitimais.

Dėl reikalavimų LAGK ir MGK nariams ir jų atrankos tvarkos

Projektu siūloma atsisakyti Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (toliau – MAĮ) 148 straipsnio 4 dalyje nustatyto apribojimo tą patį asmenį Mokestinių ginčų komisijos (toliau – Mokestinių ginčų komisija, MGK) nariu skirti ne daugiau kaip dviem kadencijoms iš eilės.

Siūlymas atsisakyti MGK narių kadencijų ribojimo, analogiškai taikomo LAGK, gali neigiamai paveikti institucijų nepriklausomumo ir nešališkumo suvokimą, mažinti sudėties

atsinaujinimą bei konkurencingą atranką. Juo labiau, kai siūloma IAGNTĮ ir MAĮ projektais pailginti LAGK ir MGK narių kadencijos trukmę nuo ketverių iki penkerių metų.

Siekiant užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp institucinės patirties tęstinumo ir reguliaraus sudėties atsinaujinimo, siūlytina apsvarstyti galimybę abiem komisijoms nustatyti aiškų ribojimą – tą patį asmenį skirti nariu ne daugiau kaip trims kadencijoms iš eilės, kas leistų užtikrinti ne tik ilgalaikės patirties dominavimą komisijoje, bet ir komisijos atsinaujinimą.

Taigi siūlytina IAGNTĮ 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti, kad tas pats asmuo komisijos nariu gali būti skiriamas ne daugiau kaip trims kadencijoms iš eilės ir tuo pačiu neatsisakyti analogiškos nuostatos galiojančios MAĮ 148 straipsnio 4 dalyje.

Dėl žyminio mokesčio Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimo projekte

Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ABTĮ) pakeitimo projekte siūloma atsisakyti ABTĮ 35 straipsnio 3 dalies nuostatos, pagal kurią šiame straipsnyje nurodytus skundus (prašymus, pareiškimus) ir jų priedus paduodant teismui tik elektroninių ryšių priemonėmis, taip pat išreiškus pageidavimą procesinius dokumentus gauti tik šiomis priemonėmis, mokama 75 procentai už atitinkamą skundą (prašymą, pareiškimą) mokėtinos žyminio mokesčio sumos.

Siūlomas atsisakymas taikyti 75 proc. žyminio mokesčio lengvatą procesinius dokumentus teikiant elektroninių ryšių priemonėmis vertintinas kritiškai. Ši lengvata atlieka ne tik finansinę, bet ir sisteminę funkciją – skatina efektyvesnį procesą, mažina administracinę naštą teismams ir bylinėjimosi kaštus šalims. Be to, analogiška nuostata ir toliau taikoma civiliniame procese pagal Civilinio proceso kodeksą, todėl jos atsisakymas administraciniame procese lemtų nepagrįstą procesinį netolygumą.

Atsižvelgiant į tai, siūlytina nekeisti ABTĮ 35 straipsnio 3 dalyje įtvirtinto teisinio reguliavimo, paliekant galioti 75 proc. žyminio mokesčio taikymą, kai dokumentai teikiami elektroninių ryšių priemonėmis.

Dėl poreikio įtraukti į projektus MGK ir LAGK teisę išreikalauti įrodymus

Siūlytina MAĮ ir IAGNTĮ papildyti nuostata, aiškiai įtvirtinančia Mokestinių ginčų komisijos ir LAGK teisę iš mokesčių administratoriaus, viešojo administravimo subjekto, mokesčių mokėtojo, pareiškėjo ir, kai būtina, kitų asmenų išreikalauti paaiškinimus, dokumentus ir kitus įrodymus, reikalingus visapusiškam ir objektyviam bylos išnagrinėjimui bei teisėtam ir pagrįstam sprendimui priimti, įpareigojant asmenis tokius duomenis pateikti per komisijos nustatytą protingą terminą.

Toks papildymas būtinas todėl, kad nei šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas, nei siūlomi projektai komisijoms nesuteikia aiškos teisės išreikalauti bylos nagrinėjimui reikalingus įrodymus. Projektuose numatyta, kad tais atvejais, kai skundas ar prašymas Mokestinių ginčų komisijai paduodamas tiesiogiai, mokesčių administratorius per 5 darbo

dienas nuo komisijos reikalavimo gavimo dienos turi pateikti visą turimą su skundu ar prašymu susijusią medžiagą, tačiau ši nuostata apima tik vieną specifinę situaciją ir negali būti laikoma pakankamu bendru procesiniu pagrindu komisijai pašalinti bylos medžiagos trūkumus visose nagrinėjamose bylose ir proceso stadijose. Tuo tarpu, tiek dabar galiojančiuose įstatymuose, tiek projektuose komisijų paskirtis siejama su objektyviu skundo išnagrinėjimu ir teisėto bei pagrįsto sprendimo priėmimu, tačiau nesant aiškiai įtvirtintos teisės komisijoms reikalauti papildomų įrodymų, susidaro neatitiktis tarp komisijoms pavestos funkcijos ir joms suteiktų procesinių priemonių.

Be to, galiojantis reguliavimas ir MAĮ pakeitimo projektas numato, kad Mokestinių ginčų komisija paprastai nevertina tų mokesčių mokėtojo pateiktų įrodymų, kurie nebuvo pateikti centriniam mokesčių administratoriui, išskyrus įstatyme nustatytą išimtį, o tai patvirtina būtinybę įstatyme aiškiai sureguliuoti bent jau komisijos teisę pačiai inicijuoti reikalingų dokumentų gavimą tais atvejais, kai be jų neįmanoma tinkamai išnagrinėti ginčo. Aiškus tokios teisės įtvirtinimas padidintų proceso aiškumą, sumažintų poreikį grąžinti bylas mokesčių administratoriui / viešojo administravimo subjektui vien dėl nepakankamai surinktos medžiagos, sustiprintų proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principų įgyvendinimą bei užtikrintų, kad Mokestinių ginčų komisija realiai galėtų vykdyti jai įstatymo pavestą funkciją.

Dėl ikiteisminio ginčų nagrinėjimo bylų skaitmeninimo ir komisijų naudojimosi EPP sistema

Tiek teikiamais projektais, tiek bendrai kitais jau galiojančiais teisės aktais pastaruoju metu didelei daliai ginčų numatytas privalomas ikiteisminis ginčų nagrinėjimas, kas reiškia, kad didelė dalis ginčų, iki šiol nagrinėtų teismuose, bus nagrinėjami ikiteisminių ginčų komisijose, kuriose bylų skaičius ženkliai išaugs. Šiuo metu teismuose proceso dalyviai inicijuoti bylas gali tiek pateikdami popierinį skundą / pareiškimą, tiek skundą / pareiškimą pateikdami per EPP sistemą, tačiau didžioji dalis bylų yra skaitmeninės ir įtrauktos į EPP.

Įvertinus tai, kad labai didelė dalis ginčų iš teismų kompetencijos perduodamos ikiteisminio ginčų nagrinėjimo komisijų kompetencijai, manytina, kad būtina kartu spręsti bylų skaitmeninimo klausimą ikiteisminio ginčų nagrinėjimo komisijose ir numatyti, kad šios komisijos taip pat kaip ir teismai turi naudotis EPP sistema, nes atsižvelgiant į siūlomą ginčų sprendimo reformą, ikiteisminių bylų skaitmenizavimas per EPP sistemą nėra tik techninis patogumas, bet ir esminė teisinė prielaida efektyviam teisingumui įgyvendinti.

Tai leistų pagreitinti procesus, palengvinti procesinių dokumentų teikimą / gavimą, sumažintų bylų nagrinėjimo kaštus bei sudarytų proceso dalyviams galimybes ekonomiškiau, operatyviau ir patogiau susipažinti su ikiteisminio ginčo bylomis. Kadangi teismų procesas jau yra iš esmės skaitmenizuotas, skirtingos informacinių technologijų naudojimo apimtys ikiteisminėse institucijose sukuria fragmentuotą teisinę aplinką. Integracija į EPP užtikrintų vieningą asmenų teisių įgyvendinimo standartą ir panaikintų techninę atskirtį tarp skirtingų ginčų sprendimo etapų bei leistų greičiau ir patogiau ikiteisminio ginčo nagrinėjimo bylų medžiagą naudoti teisiniuose procesuose, kai komisijų sprendimas būtų apskųstas.

Pastebėtina ir tai, kad EPP sistemos plėtra į ikiteismines grandis sudarytų technines prielaidas kaupti sisteminę informaciją apie nagrinėjamų ginčų pobūdį, jų rezultatus bei komisijų priimamus sprendimus. Tai leistų atlikti ne tik teisinio reguliavimo poveikio analizę, bet ir padėtų identifikuoti sisteminės teisės spragas ir operatyviau vienodinti ikiteisminio ginčų nagrinėjimo praktiką, taip užtikrinant didesnę teisinį aiškumą ir nuoseklumą.

Augantis bylų skaičius komisijose proporcingai didins išlaidas dokumentų spausdinimui, pašto paslaugoms bei fiziniam archyvavimui, todėl perėjimas prie EPP sistemos vertintinas kaip būtina investicija į tvaraus viešojo administravimo modernizavimą bei siekį optimizuoti biudžeto išlaidas, nukreipiant jas nuo procesinio aptarnavimo į kokybišką ginčų nagrinėjimo turinį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų ikiteisminio ginčų nagrinėjimo komisijose atlyginimo

Tiek teikiamais projektais, tiek bendrai kitais jau galiojančiais teisės aktais pastaruoju metu didelei daliai ginčų numatytas privalomas ikiteisminis ginčų nagrinėjimas, kas reiškia, kad didelė dalis ginčų, iki šiol nagrinėtų teismuose, bus nagrinėjami ikiteisminių ginčų komisijose, kuriose bylų skaičius ženkliai išaugs.

Didelė dalis ginčų, kurie pagal kompetenciją bus nagrinėjami ikiteisminio ginčų nagrinėjimo komisijose, dėl ginčo sudėtingumo reikalauja profesionalaus teisininko dalyvavimo, todėl plečiant komisijų kompetencijų ribas būtina kartu spręsti ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimą. Tai leistų užtikrinti tinkamą pagalbą proceso dalyviams bei užtikrintų, kad ginčai komisijose bus nagrinėjami kokybiškai ir profesionaliai.

Šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas, nenumatantis tiesioginio išlaidų advokato pagalbai apmokėti atlyginimo ikiteisminėse institucijose, sukuria prielaidas pažeisti teisėtų lūkesčių bei teisinio apibrėžtumo principus. Remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsniu bei Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsniu, asmens teisė į teisminę gynybą apima ir teisę į profesionalią teisinę pagalbą. Kadangi ikiteisminis ginčų nagrinėjimas tampa privaloma ir neatsiejama proceso dalimi (be kurios negalimas tolesnis kreipimasis į teismą), išlaidų atlyginimo trūkumas šioje stadijoje vertintinas kaip neproporcingas finansinis trukdis, ribojantis asmens galimybes ginti savo pažeistas teises.

Be to, ginčiuose, kuriuose viena iš šalių yra valstybės institucija ar stipresnę ekonominę galią turintis subjektas, profesionalaus teisininko dalyvavimas yra būtinas siekiant išlaikyti šalių pusiausvyrą. Nenumatant išlaidų atlyginimo, nukentėjusioji šalis (dažniausiai fizinis asmuo ar smulkusis verslas) yra priversta rinktis tarp nekokybiško atstovavimo ir papildomos finansinės naštos, kas iš esmės prieštarauja rungtyniškumo principui.

Tik kokybiškas, teisiniais argumentais grįstas procesas ikiteisminėje stadijoje gali užtikrinti, kad ginčas bus galutinai išspręstas nepereinant į teisminį nagrinėjimą. Bylinėjimosi išlaidų atlyginimo mechanizmo įteisinimas skatintų šalis teikti išsamius teisinius argumentus jau pirminėje stadijoje, taip didinant ikiteisminių institucijų sprendimų stabilumą ir mažinant vėlesnių skundų teismams tikimybę. Teisinėje valstybėje asmuo, kurio teisės buvo pažeistos, neturėtų patirti neigiamų turtinių pasekmių dėl to, kad siekė šias teises apginti įstatymų

nustatyta tvarka. Jei ikiteisminio nagrinėjimo institucija pripažįsta asmens reikalavimus pagrįstais, būtinos išlaidos advokato pagalbai apmokėti turėtų būti laikomos tiesioginiais asmens nuostoliais, kurie privalo būti kompensuojami toje pačioje byloje.

Ikiteisminio ginčų nagrinėjimo privalomumas be adekvataus išlaidų atlyginimo mechanizmo tampa tik procesiniu formalumu, kuris ne tik neužtikrina teisingumo, bet ir gali tapti kliūtimi jį pasiekti, todėl manytina, jog įstatymų leidėjo iniciatyva plėsti komisijų kompetenciją privalo būti lydimas atitinkamų procesinių garantijų stiprinimo numatant bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ikiteisminėje ginčų nagrinėjimo stadijoje toje pačioje ikiteisminio ginčo nagrinėjimo byloje, o ne atskirame procese.

Dėl Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo pakeitimo projekto

Dėl apskundimo terminų

Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo pakeitimo projekte (toliau – MAĮ projektas) siūloma pakeisti 159 straipsnio 3 dalį ir nustatyti, kad vietoje dabar galiojančio 20 dienų termino nustatomas vieno mėnesio terminas pateikti skundą teismui dėl centrinio mokesčių administratoriaus arba Mokestinių ginčų komisijos sprendimo.

Skundo teismui padavimo termino ilginimas iš esmės vertintinas teigiamai, kadangi ilgesni skundo parengimo terminai prisideda prie proceso kokybės. Tačiau nėra aišku, kodėl terminas skundai teismui paduoti yra kitoks nei siūlomas terminas kitose mokestinio ginčo proceso stadijose, todėl siūlytina įtvirtinti tokį patį dviejų mėnesių terminą skundai teismui paduoti. Tokiu būdu būtų užtikrintas nuoseklumas ir reglamentavimo aiškumas, nustatant vienodus terminus visų tipų skundams.

Pažymėtina, jog pagal Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką – pirmosios instancijos teismas neatlieka kvazi-apeliacinės funkcijos, tikrindamas išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą, o sprendžia ginčą dėl teisės iš esmės. Todėl, siekiant užtikrinti kokybišką galimai pažeistų mokesčių mokėtojų teisių gynimą, reikalingas ne trumpesnis terminas nei skundai centriniam mokesčių administratoriui ar Mokestinių ginčų komisijai. Be kita ko, neturėtų būti pamiršta ir tai, kad mokesčių administratoriaus atliekami mokestiniai patikrinimai (dėl kurių išvadų ir kyla mokestiniai ginčai) gali vykti ilgą laiką (įstatyme įtvirtintas tik protingumo kriterijus tokiems procesams atlikti), kartais šis etapas užtrunka metus, dvejus ar dar ilgiau. Manytina, kad net ir pailgintas dviejų mėnesių terminas skundai dėl mokesčių administratoriaus išvadų parengti neturėtų būti laikomas kaip per ilgas, o kaip tik suteikiantis mokesčių mokėtojams galimybes tinkamai pasirengti savo teisių gynimui.

Dėl Mokestinių ginčų komisijos kompetencijos plėtimo

- Dėl mokesčių administratorių priimamų išankstinių sprendimų apskundimo

MAĮ projekte siūloma pakeisti 151 straipsnio nuostatas įtraukiant naują 2 dalį, kurioje nurodyta, kad Mokestinių ginčų komisija privaloma ikiteismine tvarka taip pat nagrinėja ginčus, be kita ko, ir dėl privalomosios kilmės ar tarifinės informacijos išdavimo administruojant muitus.

Sprendimai dėl privalomosios kilmės ar tarifinės informacijos išdavimo administruojant muitus yra skirti suteikti teisinį tikrumą mokesčių mokėtojams dėl prekių klasifikavimo muitinės tikslais ar jų kilmės. Tokie Muitinės sprendimai privalomi muitinei. Šiuo metu skundai dėl jų nagrinėjami administraciniame teisme, nors jeigu dėl prekių kilmės ar tarifinio klasifikavimo mokesčių mokėtojams būtų priskaičiuotos papildomos mokesčių sumos, toks ginčas pagal dabar įtvirtintą reguliavimą, būtų laikomas mokestiniu ir nagrinėjamas, be kita ko, ir Mokestinių ginčų komisijoje.

Analogišką funkciją, tik dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau – VMI) administruojamų mokesčių, atlieka ir VMI, pagal Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 37¹ straipsnį, kuomet priimamas išankstinis įsipareigojimas dėl mokesčių teisės aktų nuostatų taikymo. Pagal galiojantį teisinį reglamentavimą skundai dėl tokių VMI sprendimų nagrinėjami administraciniame teisme. Tačiau šiuose ginčiuose nagrinėjami klausimai savo turiniu ir dalyku sutampa su nagrinėjimu Mokestinių ginčų komisijoje. Atitinkamai, nėra aišku, kodėl skundams dėl VMI priimamų išankstinių įsipareigojimų dėl mokesčių teisės aktų taikymo, nenustatoma analogiška nagrinėjimo procedūra. Manytina, kad būtų tikslinga suvienodinti mokesčių administravimo sistemą ir skundus dėl VMI išankstinių įsipareigojimų taipogi priskirti Mokestinių ginčų komisijos kompetencijai.

- Dėl ginčų dėl rinkliavų už komunalinių atliekų ir kitų buityje susidarančių atliekų tvarkymą

MAĮ projekte siūloma pakeisti 151 straipsnio nuostatas įtraukiant naują 2 dalį, kurioje nurodyta, kad Mokestinių ginčų komisija privaloma ikiteismine tvarka taip pat nagrinėja prašymus dėl laiku nesumokėtos rinkliavos už komunalinių atliekų ir kitų buityje susidarančių atliekų tvarkymą išieškojimo iš rinkliavos mokėtojo, taip pat atliekų turėtojų skundus dėl jiems nustatytos (apskaičiuotos) rinkliavos ar įmokos, rinkliavos ar įmokos lengvatų pritaikymo, nurodytus Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme. Manytina, kad šios ginčų kategorijos priskyrimas specializuotos mokesčių klausimais institucijos kompetencijai iškreipia šios institucijos paskirtį ir tikslus. Ši institucija buvo įsteigta, kaip specializuota nagrinėti būtent specifinius mokestinius ginčus, kurių nagrinėjimui reikalingos specialios žinios ir patirtis. Mokestinių ginčų komisijos, kaip specializuotos mokestiniams ginčams nagrinėti skirtos institucijos, sprendimai taip pat prisideda prie administracinių teismų krūvio mažinimo. Manytina, kad tokio pobūdžio ginčų priskyrimas Mokestinių ginčų komisijos

kompetencijai ženkliai sumažintų administracinių teismų krūvį, kas yra vertintina teigiamai, tačiau visgi, manytina, kad toks sprendimas turėtų būti labai pamatuotas tiek Mokestinių ginčų komisijos resurso prasme, tiek ir šiai institucijai keliamų tikslų ir uždavinių prasme. Kokybiškas mokestinių ginčų nagrinėjimas visgi turėtų būti laikomas šios institucijos veiklos prioritetu.

Maloniai prašome apsvarstyti ir atsižvelgti į šiame rašte pateiktas pastabas ir pakartotinai apsvarstyti ir atsižvelgti į Lietuvos advokatūros 2026 m. sausio 16 d. raštu Nr. 28 pateiktas pastabas, į kurias nebuvo atsižvelgta.

Advokatų tarybos pirmininkas

Mindaugas Kukaitis